

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİLAL TURAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2013/2075)

Karar Tarihi: 4/12/2013

Başvuru Numarası : 2013/2075
Karar Tarihi : 4/12/2013

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Serruh KALELİ
Üyeler : Mehmet ERTEN
Zehra Ayla PERKTAŞ
Burhan ÜSTÜN
Zühtü ARSLAN
Raportör : Cüneyt DURMAZ
Başvurucular : Bilal TURAN
Esmâ TURAN
Mutlu TURAN
Muhammed TURAN
Ebubekir TURAN
Nida TURAN
Çiğdem TURAN
Ahmet BAYKAL
Naice BAYKAL
Feyza BAYKAL
Yaser BAYKAL
Esra BAYKAL
Emin BAYKAL
Vekili : Av. Emine ARSLAN AVCI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucular, yakınlarının Hidro Elektrik Santrali (HES) göleti içinde yer alan enerji nakil hattı direklerinde meydana gelen arızanın onarımına giderken geçirdikleri iş kazasında kurtarma faaliyetlerinden sorumlu olan yetkililerin ihmali nedeni ile hayatlarını kaybettiklerinden ve ölüm olayında ihmali bulunan sorumluların gerekli izin verilmediği için yargılanamadıklarından bahisle Anayasa'da güvence altına alınan haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, başvuru sahiplerinin vekili tarafından 22/3/2013 tarihinde doğrudan yapılmıştır. İdari yönden yapılan ön incelemede başvurunun Komisyona sunulmasına engel bir durumun bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 33. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. Bölüm tarafından 26/6/2013 tarihinde yapılan toplantıda Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi uyarınca kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru konusu olay ve olgular 27/6/2013 tarihinde Adalet Bakanlığına bildirilmiştir. Adalet Bakanlığı, görüşünü 23/8/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Adalet Bakanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş başvuru sahiplerine 5/9/2013 tarihinde bildirilmiştir. Başvuru sahibi, görüşünü 2/10/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru dilekçesinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuru sahiplerinin Aras Elektrik Dağıtım Anonim Şirketinin (Aras EDAŞ) hizmet alımı sözleşmesi ile bölgedeki elektrik dağıtım şebekelerinin arıza onarım ve bakım işlerini devrettiği şirkette teknisyen olarak çalışan yakınları Ahmet Sait Turan ve Şahin Baykal, 3/4/2012 tarihinde Erzurum ili Aşkale ilçesi Karasu 2. HES göleti içinde yer alan enerji nakil hattı direklerinde meydana gelen arızanın onarımı için yola çıkmışlardır. Saat 18.00 sularında göl içinde kullandıkları plastik deniz bisikletinin alabora olması sonucu araç içindeki diğer 3 teknisyenle birlikte suya düşmüşlerdir.

9. Olaya tanık olan bir kişi takriben 18.17'de 155 ve 112 no'lu telefonlara acil yardım çağrısında bulunmuş, olay 18.21'de İl Jandarma Komutanlığına, 18.30'da Valilik Kriz Merkezine bildirilmiştir. 18.35'de olay yerine intikal eden İlçe Jandarma Komutanı biri ayrı yerde 4 kişinin su üzerinde buza tutunmuş vaziyette gördüğünü bildirmiş, 18.39'da Valilik Kriz Merkezine olay yeri için helikopter ihtiyacı olduğu bildirilmiş, 18.55'te valilik arama kurtarma ekibi Aşkale ilçesine hareket etmiş, Aşkale Jandarma Komutanı 19.10'da suda ayrı duran şahsın, 19.20'de de diğer 3 şahsın artık görünmediğini bildirmiştir.

10. Kazazedeler kısmen buz tutmuş gölette yaklaşık 1,5 saat kurtarılmayı beklemiş ancak kendilerine ulaşamayınca suda kaybolmuşlardır. Yaşamını kaybeden teknisyenlerin cesetlerine arama kurtarma ekiplerinin sonraki iki gün yapılan çalışmaları sonucunda ulaşılmıştır.

11. Başvuru sahipleri, 2/5/2012 tarihinde Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığına bir dilekçe vermişlerdir. Bu dilekçede, yakınlarının üç saat su yüzeyinde kalmayı başardıklarını ve can mücadelesi verdiklerini ancak yetkililerce hiçbir şey yapılmadığını belirterek, kurtarma çalışmalarında ihmalleri olduğunu düşündükleri Erzurum Valisi, Aşkale Kaymakamı, Aşkale

Belediye Başkanı, Aşkale İlçe Emniyet Müdürü, İlçe Jandarma Komutanı ve kurtarma çalışmalarında ihmali bulunan diğer tüm sorumlulardan şikâyetçi olduklarını belirtmişlerdir. Bunun üzerine Aşkale Cumhuriyet Savcılığı soruşturma başlatmıştır.

12. Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığı, söz konusu kişiler yönünden dosyayı işçilerin ölümüne ilişkin yürütülen E.2012/195 sayılı dosyadan tefrik etmiş ve Savcılığın E.2012/283 sayılı soruşturma sırasına kayıt etmiştir. Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığı, 17 Mayıs 2012 tarihinde, şikâyet edilen kişilerin olay tarihinde yürüttükleri görev nedeniyle isnat edilen suç açısından soruşturma yapmanın kendi görevi kapsamına girmediğinden bahisle görevsizlik ve dosyanın yetkili ve görevli Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi kararı vermiştir.

13. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, ön inceleme istemiyle dosyayı İçişleri Bakanlığına göndermiş ve anılan Bakanlıktan 4483 sayılı Kanun hükümleri uyarınca verilecek karar, dayanağı belgeler ile birlikte gerekçeli raporun gönderilmesini istemiştir.

14. İçişleri Bakanlığı Mülkiye Müfettişliği tarafından 13 Temmuz 2012, tarihli bir inceleme raporu hazırlanmıştır. Bu raporda, arama kurtarma faaliyetlerinde ihmali olduğu iddia edilen kişiler yönünden durum tek tek ele alınmış, her biri yönünden kendilerine neden sorumluluk yüklenemeyeceği açıklandıktan sonra haklarında soruşturma izni verilmemesine karar verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

15. İçişleri Bakanlığı, 16/7/2012 tarih ve Mül.Tef.Ku.Bşk.2012/338 sayılı kararıyla, bu raporda belirtilen hususları dikkate alarak ve her bir yetkili için ayrıntılı açıklamalara yer vererek soruşturma izni verilmesi talebini reddetmiştir. Söz konusu karar başvuruçulara ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

16. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, 1/10/2012 tarihinde, inceleme raporu ve tüm dosya kapsamından ilgililer hakkında verilen “*soruşturma izni verilmemesi*” kararının usul ve kanun hükümlerine uygun olduğundan bahisle karara karşı Cumhuriyet Başsavcılığınca itiraz edilmesine yer olmadığına ve evrakın işleminden kaldırılıp kaydının kapatılmasına karar vermiştir.

17. Başvuruçular, İçişleri Bakanlığının soruşturma izni verilmemesi kararına karşı Danıştay’a itirazda bulunmuşlardır. Danıştay Birinci Dairesi, 26/12/2012 tarihinde, dosyadaki ön inceleme raporu ve eki belgelere göre ilgililere isnat edilen eylemin, haklarında soruşturma yapılmasını gerektirecek nitelikte bulunmadığından bahisle, soruşturma izni verilmemesine dair yetkili merci kararına yapılan itirazları reddetmiştir.

18. Bakanlık, başvuru konusu olaylara ilişkin 23/8/2013 tarihli görüşünde (§ 5), başvuruçuların Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarında itiraz etmediği ilave şu bilgilere yer vermiştir:

19. Aşkale Belediye Başkanı hakkında, Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığında görevi kötüye kullanma suçundan halen derdest bir dosya olduğu, 2013/26 soruşturma numarası üzerinden yürütülen soruşturmada, 06/2/2013 tarihinde, belediye başkanı hakkında İçişleri Bakanlığından soruşturma izni talep edildiği ve sürecin halen devam ettiği anlaşılmaktadır.

20. Bireysel başvuruya konu olayla ilgili olarak, olayın sorumlusu olduğu iddia edilen diğer kişiler yönünden Erzurum Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından E.2013/2229, Soruşturma No:2013/4607 sayılı dosya kapsamında 29/4/2013 tarihinde iddianame hazırlanmıştır. Söz konusu iddianamede, “*olayda kusuru bulunanların tespiti amacıyla ... 2/5/2012 ve 24/7/2012 tarihli bilirkişi raporlarının alındığı, 24/7/2012 tarihli bilirkişi raporu ile, İdeal Enerji şirketinde proje müdürü olarak çalışmakta olan Ahmet Duran Kürkçü'nün ... baraj göletinde*

su tutulacağı aşikar olduğu ve direklerin deplase edilmesi için hazırlanan proje onaylandığı halde gerekli deplaseyi yaptırmamış olması nedeniyle, Aras Elektrik Şirketinde bakım müdürü olarak görev yapan Tuncer Yeşilyurt'un gölet alanında kalan dört direğin relokasyonunun takibini yapmamış olması ve uzun süredir direklerin yer değiştirilmesi işlemi gerçekleştirilmediği halde gerekli girişim ve eylemde bulunmamış olması nedeniyle, Temel Elektrik Şirketinin sahibi olan Fehmi Temel ve aynı şirkette koordinatör mühendis olarak görev yapan Nurullah Gümüş'ün elektrik bakım, onarım ve tamir işlerinin yapımında sorumlu kişiler olarak onarım işine giden işçilerin uygun olmayan şartlarda ve uygun olmayan ekipmanlarla arıza mahalline gitmelerini önlememiş ve bununla ilgili işyerinde iş disiplinini oluşturmamış olmaları nedeniyle, Aras Elektrik Şirketi personel müdürlüğüne olay tarihinde vekâleten bakan Şahin Torun'un eğitim için Erzurum'a giden Aşkale işletme şefi Yalçın Turda'nın yerine bir yetkili görevlendirmemiş olmaları nedeniyle, Aras Elektrik Şirketinde il müdürü olarak görev yapan Ziya Özpeker'in ise il müdürlüğü bünyesinde yapılan çalışmalarda gerekli organizasyonu yapmamış ve iş disiplinini sağlamamış olması nedeniyle kusurlu olduğunun belirtildiği, şüpheliler açısından alınan bilirkişi raporunun somut olaya, oluşa ve toplanan delillere uygun bulunduğu" belirtilerek haklarında taksirle birden fazla kişinin ölümüne neden olmak suçundan Erzurum 3. Ağır Ceza Mahkemesine dava açılmıştır. Erzurum 3. Ağır Ceza Mahkemesi 21/5/2013 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiş olup E.2013/121 sayılı dosya üzerinden yürütülen yargılamanın devam ettiği anlaşılmaktadır.

21. Başvurucular, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının şikayetin işleme konulmaması kararının kendilerine tebliğinden itibaren süresi içinde 22/3/2013 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

22. Başvuru konusu olayda şikayet konusu yapılan "görevi kötüye kullanma" suçuna ilişkin 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 257. maddesi şöyledir:

" (1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan hâller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) İrtikâp suçunu oluşturmadığı takdirde, görevinin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlayan kamu görevlisi, birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır."

23. 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) "Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi" başlıklı 160. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.

24. Bununla birlikte, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmeleri izne tabi olup izin vermeye yetkili merciler ve izlenecek usul 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'da düzenlenmiştir.

25. 4483 sayılı Kanun'un "Hazırlık soruşturmasını yapacak merciler" başlıklı 12. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Hazırlık soruşturması genel hükümlere göre yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılır. Ancak Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, müsteşarlar ve valiler ile ilgili olarak yapılacak olan hazırlık soruşturması Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcivekili, kaymakamlar ile ilgili hazırlık soruşturması ise il Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcivekili tarafından yapılır."

26. 4483 sayılı Kanun'un "İzin Vermeye Yetkili Merciler" başlıklı 3. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi ile ve son fıkrası şöyledir:

"Soruşturma izni Yetkisi

...

e) (Değişik : 17/7/2004-5232/1 md.) Bakanlar Kurulu kararı ile veya Başbakanlık ve bakanlıklar ile bağlı kuruluşların merkez teşkilâtında görevli olup, ortak kararla atanan memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında ilgili bakan veya Başbakan,

...

Ast memur ile üst memurun aynı fiile iştiraki halinde izin, üst memurun bağlı olduğu merciden istenir."

27. 4483 sayılı Kanun'un "Ön İnceleme" başlıklı 5. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Ön inceleme, izin vermeye yetkili merci tarafından bizzat yapılabileceği gibi, görevlendireceği bir veya birkaç denetim elemanı veya hakkında inceleme yapılanın üstü konumundaki memur ve kamu görevlilerinden biri veya birkaçı eliyle de yaptırılabilir. İnceleme yapacakların, izin vermeye yetkili merciin bulunduğu kamu kurum veya kuruluşunun içerisinden belirlenmesi esastır. İşin özelliğine göre bu merci, anılan incelemenin başka bir kamu kurum veya kuruluşunun elemanlarıyla yaptırılmasını da ilgili kuruluştan isteyebilir. Bu isteğin yerine getirilmesi, ilgili kuruluşun takdirine bağlıdır."

28. 4483 sayılı Kanun'un "Ön İnceleme Yapanların Yetkisi ve Rapor" başlıklı 6. maddesi şöyledir:

"Ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerini haiz olup, bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre işlem yapabilirler; hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisinin ifadesini de almak suretiyle yetkileri dahilinde bulunan gerekli bilgi ve belgeleri toplayıp, görüşlerini içeren bir rapor düzenleyerek durumu izin vermeye yetkili mercie sunarlar. Ön inceleme birden çok kişi tarafından yapılmışsa, farklı görüşler raporda gerekçeleriyle ayrı ayrı belirtilir."

Yetkili merci bu rapor üzerine soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine karar verir. Bu kararlarda gerekçe gösterilmesi zorunludur.”

29. 4483 sayılı Kanun’un “İtiraz” başlıklı 9. maddesi şöyledir:

“Yetkili merci, soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararını Cumhuriyet başsavcılığına, hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisine ve varsa şikayetçiye bildirir.

Soruşturma izni verilmesine ilişkin karara karşı hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisi; soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı ise Cumhuriyet başsavcılığı veya şikayetçi itiraz yoluna gidebilir. İtiraz süresi, yetkili merciin kararının tebliğinden itibaren on gündür.

İtiraza, 3 üncü maddenin (e), (f), g (Cumhurbaşkanınca verilen izin hariç) ve (h) bentlerinde sayılanlar için Danıştay İkinci Dairesi, diğerleri için yetkili merciin yargı çevresinde bulunduğu bölge idare mahkemesi bakar.

İtirazlar, öncelikle incelenir ve en geç üç ay içinde karara bağlanır. Verilen kararlar kesindir.”

30. 6/1/1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun “Doğrudan doğruya tam yargı davası açılması” başlıklı 13. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“İdari eylemlerden hakları ihlal edilmiş olanların idari dava açmadan önce, bu eylemleri yazılı bildirim üzerine veya başka suretle öğrendikleri tarihten itibaren bir yıl ve her halde eylem tarihinden itibaren beş yıl içinde ilgili idareye başvurarak haklarının yerine getirilmesini istemeleri gereklidir. Bu isteklerin kısmen veya tamamen reddi halinde, bu konudaki işlemin tebliğini izleyen günden itibaren veya istek hakkında altmış gün içinde cevap verilmediği takdirde bu sürenin bittiği tarihten itibaren, dava süresi içinde dava açılabilir.”

31. Haksız fiillerden doğan borç ilişkilerini düzenleyen 11/1/2011 tarih ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun “Sorumluluk” başlıklı 49. maddesi şöyledir:

“Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür.”

32. 6098 sayılı Kanun’un haksız fiillerden doğan borç ilişkilerinin Ceza Hukuku ile ilişkisini düzenleyen 74. maddesi ise şöyledir:

“Hâkim, zarar verenin kusurunun olup olmadığı, ayırt etme gücünün bulunup bulunmadığı hakkında karar verirken, ceza hukukunun sorumlulukla ilgili hükümleriyle bağlı olmadığı gibi, ceza hâkimi tarafından verilen beraat kararıyla da bağlı değildir. Aynı şekilde, ceza hâkiminin kusurun değerlendirilmesine ve zararın belirlenmesine ilişkin kararı da, hukuk hâkimini bağlamaz.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

33. Mahkemenin 4/12/2013 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvuru numarası 22/3/2013 tarih ve 2013/2075 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

34. Başvurucular meydana gelen kaza sonrasında gerekli kurtarma çalışmalarının zamanında yapılmaması ve sorumlular hakkında etkili bir soruşturma yürütülmemesi suretiyle Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkının; memur yargılamasında öngörülen mecburi idari soruşturmanın etkili, sonuç alınabilir, işi uzatma ya da özgürlükler aleyhine kullanma amacı taşımayan bir yol olması gerekirken bunun göz önünde bulundurulmadığını, soruşturma izni verilmemesi üzerine Danıştay Birinci Dairesine yapılan itirazın gerekçesiz bir biçimde reddedilmesi suretiyle Anayasa'nın 36. ve 40. maddelerinde düzenlenen adil yargılanma ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

B. Değerlendirme

1. Anayasa'nın 17. Maddesinin İhlal Edildiği İddiası

a. Kabul Edilebilirlik Hakkında

35. Başvurucuların Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği iddialarına yönelik olarak Bakanlık görüşünde, şikâyetlerin kabul edilebilirliği açısından değerlendirme yapılırken, başvurucuların ilgili kişiler ve idare aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açtıklarına dair bir bilgi bulunmadığı, yetkili makamlar tarafından cezanın hafifletilmesi veya başvurucular lehine bir tedbir ya da kararın alınması suretiyle açıkça veya dolaylı olarak ihlalin tespit edilmesi ve verilen karar ile bu ihlalin uygun ve yeterli bir tazminat ile giderilmesi halinde, ilgili tarafın bundan böyle mağdur olduğunu ileri süremeyeceğini, bu nedenle kanun yollarının tüketilmediği, bireysel başvurunun ancak başvuru yollarının tüketilmesi sonrasında yapılabileceği hususunun dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

36. Başvurucular, başvurunun kabul edilebilirliği hakkındaki Bakanlık görüşüne karşı, kanunda öngörülen tüm hukuk yollarının tüketildiğini, soruşturma bulunmadığından ihlalin tespit edilmesi ve verilen karar ile bu ihlalin uygun ve yeterli bir tazminatla giderilebilmesi için iş bu başvurunun kabul edilmesi gerektiğini, sorumlu olduğu düşünülen kamu görevlileri hakkında soruşturma izni verilmediği ve bu nedenle sorumluluklarının mahkemelerce tespit edilmediğini, sorumlular hakkında hukuken tazminat davası açılmasının mümkün olmadığını ileri sürmüştür.

37. Başvurucuların Anayasa'nın 17. maddesine ilişkin şikâyetleri açısından kabul edilebilirlik değerlendirmesi yapılırken başvuru yollarının tüketilmesi hususunda karar verebilmek için Devletin Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında yaşam hakkını korumak için sahip olduğu "*etkili bir yargısal sistem kurma*" pozitif yükümlülüğünün kapsamının tespiti gerekmektedir. Bu nedenle bu konudaki değerlendirme esas hakkındaki inceleme ile birlikte yapılacaktır.

38. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenlerin bireysel başvuru hakkına sahip oldukları kurala bağlanmıştır. Yaşam hakkının doğal niteliği gereği, yaşamını kaybeden kişiler açısından bu hakka yönelik bir başvuru ancak yaşanan ölüm olayı nedeniyle mağdur olan ölen kişilerin yakınları tarafından yapılabilecektir.

Başvurucular, başvuru konusu olayda ölen kişilerin anne, baba ve kardeşleridir. Bu nedenle başvuru ehliyeti açısından bir eksiklik bulunmamaktadır.

39. Olayda yaşamını yitiren kişilerin yukarıda sayılan yakınları tarafından yapılan başvurunun Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiğine dair bölümünün 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesi uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olmadığı görülmektedir. Başka bir kabul edilemezlik nedeni de görülmediğinden başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Bakımından İnceleme

i. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlığın Görüşü

40. Başvurucular, Erzurum Valiliği İl Kriz Merkezinin, Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığının 2012/176 numaralı hazırlık soruşturması kapsamında istediği bilgilere cevaben hazırladığı yazıya istinaden, söz konusu kazanın 18.00 sıralarında gerçekleştiğini, takriben 18.17'de olaya tanık olan bir kişinin 155 ve 112 no'lu telefonlara acil yardım çağrısında bulunduğunu, olayın 18.21'de İl Jandarma Komutanlığına, 18.30'da Valilik Kriz Merkezine bildirildiğini, 18.35'de olay yerine intikal eden İlçe Jandarma Komutanının su üzerinde biri farklı yerde 4 kişiyi buza tutunmuş vaziyette gördüğünü bildirdiğini, 18.39'da Valilik Kriz Merkezine olay yeri için helikopter ihtiyacı olduğunun bildirildiğini, 18.55'te valilik arama kurtarma ekibinin Aşkale ilçesine hareket ettiğini, Aşkale Jandarma Komutanının 19.10'da suda ayrı duran şahsın, 19.20'de de diğer 3 şahsın artık görünmediğini bildirdiğini, bu tespitlerden de anlaşılacağı üzere, teknisyenlerin bir buçuk saate yakın süre su üzerinde kaldıkları ve kurtarılmayı bekledikleri halde gerekli kurtarma çalışmaları zamanında yapılmadığı için hayatlarını kaybettiklerini ileri sürmüşlerdir.

41. Bakanlık görüşünde, Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiği yönündeki şikâyetler değerlendirilirken, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ("AİHM") yaşam hakkı konusunda benimsediği ilkelere değinilmiş, hayati tehlike içeren koşullar nedeniyle başvurucuların yakınlarının maruz kaldığı riskin ne zaman gerçekleşebileceği konusundaki belirsizlik, bu tür koşulların ortaya çıkışında payı olan kişilerin statüsü ve bu kişilere atfedilen eylem veya ihmalin kasıtlı olup olmadığı hususlarının belirli bir davanın esasının incelenmesi sırasında, Devletin yaşam hakkı bakımından taşıdığı sorumluluğu belirlemek için göz önüne alınması gerektiği, yaşam hakkı kapsamında yetkililerin pozitif yükümlülüklerinin mutlak/koşulsuz olmadığı, yaşama yönelik varsayılan her tehdidin yetkilileri riski önlemek için özel önlemler almaya zorlamadığı, özel önlemler alma yönünde bir görev, sadece yetkililerin yaşama yönelik gerçek ve yakın bir riskin bulunduğunu bildikleri ya da bilmeleri gerektiği ve yetkililerin durum üzerinde belirli derecede hâkimiyetlerinin bulunduğu hallerde ortaya çıkacağı, modern toplumların güvenliğini sağlamadaki zorlukları, insan davranışlarının öngörülemezliğini ve belirli bir faaliyete ilişkin tercihlerin önceliklere ve kaynaklara göre yapılması gerektiğini akılda tutarak, yetkililere imkânsız veya aşırı bir sorumluluk yüklemeyecek şekilde yorumlanması gerektiği ifade edilmiştir.

42. Bakanlık görüşünde, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ("AİHS") 2. maddesi bağlamında, ölüm olayının kasten ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelmesine ilişkin davalar ile ihmal sonucu ölüm olayının meydana gelmesiyle ilgili olan davalar arasında bir ayırım yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda, AİHM'nin, yaşam hakkının veya fiziksel bütünlüğün ihlaline kasten sebebiyet verilmemiş ise "*etkili bir yargısal sistem kurma*" yönündeki pozitif yükümlülüğün, her olayda mutlaka ceza davası açılmasını

gerektirmediği ve mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olmasının yeterli olabileceği sonucuna vardığı görüşüne yer verilmiştir.

43. Bakanlık görüşünde ayrıca, AİHM'ye göre adam öldürme ve kamu makamlarının sorumluluğu altında meydana gelen olayların bir sonucu olarak can kaybının olduğu tehlikeli faaliyetlere ilişkin davalarda ölümle ilgili doğru bilgilerin genellikle sadece Devlet görevlilerinin veya makamlarının elinde olduğu veya olabileceği için devletin resmi soruşturma yapma yükümlülüğü bulunduğu kabul edildiği ifade edilmiştir.

44. Bakanlık görüşünde son olarak somut olayla ilgili özetle aşağıdaki değerlendirmelere yer verilmiştir. Mevcut başvuruda ceza dosyasında bulunan çeşitli bilirkişi raporlarından ve ifade tutanaklarından da anlaşılacağı üzere, arızayı gidermek için giden işçilerin (biri Araş EDAŞ çalışanı diğerleri taşeron şirket çalışanları) resmi bir görevlendirme olmaksızın belediyeden temin ettikleri deniz bisikleti ile gölete girdikleri belirtilmiştir. İşçilerin suyu donmuş gölet içerisine yetkililer tarafından uygun araç temin edilmeden ve iş güvenliği kurallarına uymadan deniz bisikleti ile kapasitesinin üzerinde beş kişi girdikleri anlaşıldığı, su yüzeyinin tamamına yakınının buzlarla kaplı olduğu, gölet içinde buzları kırarak buzlu kesimde kalan tamir edecekleri direğe doğru ilerlerken deniz bisikletinin su alarak devrildiği, bir işçinin su yüzüne tutunamadığı, diğerlerinin buzlara tutundukları, dördünün birden yardım için seslendikleri, kenarda duran bir işçinin 155 Polis İmdat hattını aradığı, ayrıca 156 Jandarma İmdat hattına ve hemen sonrasında da Valilik İl Kriz Merkezine olayın bildirildiğinin anlaşıldığı, İlçe Jandarma Komutanının da aralarında bulunduğu bir kuvvetin hemen olay yerine intikal ettiği ve dört şahsı buza tutunmuş vaziyette gördüğü ancak bir müddet sonra dört şahsın da suda kaybolduğunun anlaşıldığı ifade edilmiştir. Olayla ilgili olarak İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığının ön inceleme raporunda, ilgili evrak, resmi kayıtlar, tutanak ve kamera kayıtları ile suç isnat edilen her bir kişi hakkında neden sorumluluk isnat edilemeyeceği ile ilgili ayrıntılı açıklamalara yer verildiği, somut olayda, olayın haber alınmasından itibaren yetkililerin olay yerine varış için hemen gerekli hazırlıklara başladıkları ve olay yerine vardıkları ancak göletin bulunduğu alan, gerekli teçhizat ve personelin bir araya getirilmesi itibarıyla bunun biraz zaman aldığı, olay yerine varış sonrasında da gerekli arama kurtarma işlerine başlanıldığı ancak havanın karanlık olması, göletin fiziki şartları ile buzla kaplı olmasının arama kurtarma faaliyetlerini güçleştirdiği, ertesi günlerde yapılan arama çalışmalarında işçilerin cesetlerine ulaşıldığı anlaşılmakta ve işçilere müdahale süresinin onların gölette buzlara tutunarak hayatta kalmaya çabaladıkları süreye yetmediğinin anlaşıldığı belirtilmiştir.

45. Başvurucular, başvurunun esası hakkındaki Bakanlık görüşüne karşı, başvuru dilekçesinde yer verdikleri görüşleri yineleyerek itiraz etmişlerdir.

ii. Başvuru Konusu Olay Hakkında Genel Değerlendirme

46. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesi şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

Tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz.

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.

Meşrû müdafaa hali, yakalama ve tutuklama kararlarının yerine getirilmesi, bir tutuklu veya hükümlünün kaçmasının önlenmesi, bir ayaklanma veya isyanın bastırılması, sıkıyönetim veya olağanüstü hallerde yetkili merciin verdiği emirlerin uygulanması sırasında silah kullanılmasına kanunun cevaz verdiği zorunlu durumlarda meydana gelen öldürme fiilleri, birinci fıkra hükmü dışındadır.”

47. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardan olup devletin bu konuda pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Devletin, negatif bir yükümlülük olarak, yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme, bunun yanı sıra, pozitif bir yükümlülük olarak, yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların, gerek diğer bireylerin, gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır (B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 50-51).

48. Anayasa'nın 17. maddesi, devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında can kaybının gerçekleştiği durumlarda devlete, öncelikle elindeki tüm imkânları kullanarak, yaşam hakkını koruma yükümlülüğünü vermektedir (B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 52-53). Devletin yaşam hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüklerin bir de usuli yönü bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmi bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda, bunların sorumlulukları altında meydana gelen ölümler için hesap vermelerini sağlamaktır (B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 54).

49. 6216 sayılı Kanun'un “*Bireysel başvuru hakkı*” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

(2) İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmiş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.

...”

50. 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer verilen kanun yollarının tüketilmesi koşulu, bireysel başvurunun temel hak ihlallerini önlemek için son ve olağanüstü bir çare olmasının doğal sonucudur. Diğer bir ifadeyle, temel hak ihlallerini öncelikle idari makamların ve derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılmaktadır (B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 20-21).

51. Başvuru konusu olayda, HES göletinde gerçekleşen kazada hayatını kaybeden 5 teknisyenin ölümlerinden kaynaklanabilecek sorumluluğun üç aşamalı bir şekilde değerlendirilmesi gerekmektedir. Birinci aşamada, öncelikle, temel yapısı gölet içinde sabit durmaya uygun olmadığı iddia edilen enerji nakil hattı direklerinin olay anına kadar hangi nedenle ve hangi yetkili kişi veya kurumun ihmali nedeniyle gölet içinde kaldığı ve hangi nedenle yıkıldığı belirlenmeli ve akabinde direğin yıkılması ile ölüm olayının gerçekleşmesi arasında illiyet bağının bulunup bulunmadığının ortaya konulması gerekmektedir. İkinci aşamada ise direğin devrilmesi sonrası olaya müdahale anında yapılan yanlışlıkların mı ölüme neden olduğu, bu kapsamda, müdahale için giden teknisyenlerin kendi ihmallerinin mi yoksa başka bir kişi veya kurumun ihmalinin mi kazaya neden olduğunun ortaya konması gerekmektedir. Son olarak üçüncü aşamada ise kazanın gerçekleşmesinin sonrasında acil yardım hizmetlerinin yerine getirilmesinde hangi kişi veya kurumun sorumlu olduğunun ve varsa ihmalinin ortaya konulması gerekmektedir.

52. Erzurum Cumhuriyet Başsavcılığının, başvuruoların müşteki olarak dâhil olduğu 2013/4607 esas numaralı soruşturma kapsamında hazırlanan 29/4/2013 tarihli iddianamesinde, (ölüm olayı açısından yukarıda yer verilen ilk iki aşamada doğabilecek sorumluluğu ortaya koyabilecek) belirli yetkililerin olası sorumluluğu ayrıntılı olarak ileri sürülmüş olup iddianame 21/5/2013 tarihinde Erzurum 3. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kabul edilmiştir. Bu iddianamede yer verilen şüpheliler, soruşturma kapsamında hazırlanan bilirkişi raporuna istinaden, “baraj göletinde su tutulacağı aşikar olduğu ve direklerin deplase edilmesi için hazırlanan proje onaylandığı halde gerekli deplaseyi yaptırmama”, “gölet alanında kalan dört direğin relokasyonunun takibini yapmama”, “elektrik bakım, onarım ve tamir işlerinin yapımında sorumlu kişiler olarak onarım işine giden işçilerin uygun olmayan şartlarda ve uygun olmayan ekipmanlarla arıza mahalline gitmelerini önlememe”, Aşkale işletme şefi ...'nin yerine bir yetkili görevlendirmeme” ve “il müdürlüğü bünyesinde yapılan çalışmalarda gerekli organizasyonu yapmama ve iş disiplini sağlamama” gibi eylem ve ihmallerden sorumlu tutularak taksirle birden fazla kişinin ölümüne neden olma suçundan haklarında dava açılmıştır. E.2013/121 sayılı dosya üzerinden yürütülen yargılamanın halen devam ettiği anlaşılmaktadır.

53. 2013/1942 numaralı bireysel başvuruya konu edilen, (ölüm olayı açısından yukarıda yer verilen birinci aşamada doğabilecek sorumluluğu ortaya koyabilecek) Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığının Enerji Bakanlığına bağlı santral projesinin geçici kabul işlemlerini yapan ve direklerin gölet içinde kalması konusunda çekince koymayan yetkililer hakkında yürütülen 2012/215 numaralı soruşturma kapsamında verilen KYOK kararı Oltu Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kaldırılınca dosya yeniden soruşturma sırasına 2013/36 esas numarası ile kaydedilmiş ve bilirkişi incelemesine gönderilmiştir. Savcılık, 14 Mayıs 2013 tarihinde gerek Enerji Bakanlığı personeli, gerekse 2012/213 esas sayılı dosya üzerinden soruşturmasını yürüttüğü DSİ personeli yönünden taksirle ölüme neden olma suçunun oluşup oluşmadığı ve illiyet bağının tespiti açısından bilirkişi raporu hazırlanması için ilgili dosyaları Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Düzenlenecek rapor sonucunun beklendiği anlaşılmaktadır.

54. Başvuruya konu edilen ve ölüm olayının meydana gelmesinin olası nedenlerinden biri olarak (yukarıda yer verilen üçüncü aşamada doğabilecek sorumluluğu ortaya koyabilecek) hızlı ve yeterli acil yardım ve kurtarma hizmetinin sağlanıp sağlanmadığının tespitine ilişkin Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2012/283 sayılı bir soruşturma daha yürütülmüştür. Kurtarma faaliyetlerinde ihmali bulunduğu ileri sürülen il valisi ve diğer yerel yöneticiler hakkında yapılan bu soruşturmada, Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığının görevsizlik kararı üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı soruşturmaya devam etmiştir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı 4483 sayılı Kanun hükümleri uyarınca ön inceleme istemiyle dosyayı İçişleri Bakanlığına göndermiş, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, inceleme raporu ve tüm dosya kapsamından ilgililer hakkında İçişleri Bakanlığınca verilen “*soruşturma izni verilmemesi*” kararının usul ve kanun hükümlerine uygun olduğundan bahisle karara karşı Cumhuriyet Başsavcılıklarınca itiraz edilmesine yer olmadığına ve evrakın işlemden kaldırılıp kaydının kapatılmasına karar vermiştir. İçişleri Bakanlığının soruşturma izni verilmemesi kararına karşı Danıştay nezdinde itirazda bulunulmuş, Danıştay Birinci Dairesi, 26/12/2012 tarihinde, dosyadaki ön inceleme raporu ve eki belgelere göre ilgililere isnat edilen eylemin, haklarında soruşturma yapılmasını gerektirecek nitelikte bulunmadığından bahisle, soruşturma izni verilmemesine dair yetkili merci kararına yapılan itirazları reddetmiştir.

55. Diğer yandan, Bakanlık görüşünde belirtildiği üzere, Aşkale Belediye Başkanı hakkında (yukarıda yer verilen ikinci ve üçüncü aşamada doğabilecek sorumluluğu ortaya koyabilecek), Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığında görevi kötüye kullanma suçundan halen derdest bir dosya olduğu, 2013/26 soruşturma numarası üzerinden yürütülen soruşturmada, 06/2/2013 tarihinde, belediye başkanı hakkında İçişleri Bakanlığından soruşturma izni talep edildiği ve sürecin halen devam ettiği anlaşılmaktadır.

56. Görüldüğü üzere, 5 teknisyenin ölümüne neden olabilecek ve üç ayrı aşama içinde değerlendirilebilecek olaylar zincirine ilişkin idari ve adli makamların yürüttükleri soruşturmalar halen devam etmektedir. Sadece, üçüncü aşama kapsamında yer alan, il valisi ve diğer yerel yöneticiler hakkında yürütülen soruşturmanın sona ermesi üzerine devletin yaşam hakkını koruma ve sorumlular hakkında etkili soruşturma yapma yükümlülüğünü yerine getirmediği iddiasıyla bireysel başvuruda bulunulmuştur. Başvurucuların uğradıkları zararların tazmini amacıyla ilgili idare ve kişiler aleyhine maddi ve manevi tazminat davası açmadıkları anlaşılmaktadır.

57. Yaşam hakkına ilişkin bir ihlal söz konusu ise bu ihlalin giderilmesi öncelikle idari makamların ve derece mahkemelerinin yükümlülüğü altındadır. Maddi gerçeğin ortaya çıkması ve yaşanan olayın nedeninin belirlenmesi için birçok yönü bulunan olayda yukarıda yer verilen üç aşama içinde yer alan işlem, eylem ve ihmallerden hangilerinin ölüm olayının yaşanmasına neden olduğunu tespiti ilişkin idari ve yargısal soruşturmaların sonuçlanması gerekmektedir. Bu nedenle, ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olduğundan söz edilemeyecektir. Bu durumda, başvuru konusu olayda devletin yaşam hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüklerin maddi boyutunun, yani elindeki tüm imkânları kullanarak yaşam hakkını korumak için oluşturulmuş yasal ve idari tedbirlerin gereği gibi uygulanıp uygulanmadığının Anayasa Mahkemesince bu aşamada incelenmesi ve bu konuda karar verilmesi mümkün değildir.

iii.Kurtarma Faaliyetlerinin Zamanında Yapılmaması Suretiyle Yaşamı Koruma Yükümlülüğünün İhlali İddiası

58. Anayasa Mahkemesinin yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu pozitif yükümlülükler açısından benimsediği temel yaklaşıma göre, devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında gerçekleşen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi, devlete, elindeki tüm imkânları kullanarak, bu konuda ihdas edilmiş yasal ve idari çerçevenin yaşamı tehlikede olan kişileri korumak için gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili idari ve yargısal tedbirleri alma görevi yüklemektedir. Bu yükümlülük, kamusal olsun veya olmasın, yaşam hakkının

tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet bakımından geçerlidir. Ancak, özellikle insan davranışının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlemin veya yürütülecek faaliyetin tercihi göz önüne alınarak; pozitif yükümlülük, yetkililer üzerine aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanmamalıdır (B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 52-53).

59. Bu bağlamda ifade edilmelidir ki, Anayasa'nın 17. maddesinin öngördüğü pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi kapsamında, alınacak tedbirlerin belirlenmesi idari ve yargısal makamların takdirinde olan bir husustur. Anayasal hakların güvence altına alınması adına pek çok yöntem benimsenebilir ve mevzuatta düzenlenmiş herhangi bir tedbirin yerine getirilmesinde başarısız olursa bile pozitif yükümlülükler diğer bir tedbir ile yerine getirilebilir (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Fadeyeva/Rusya*, B. No: 55723/00, 9/6/2005, § 96).

60. Devletin yaşamı koruma görevi, bir kaza sonucu ortaya çıkan yaralanmalarda bir kişinin yaşamının veya sağlığının tehlikede olduğu ve bu durumun yetkili makamlara bildirildiği durumlarda, acil yardım ve kurtarma hizmetlerinin sağlanmasını da kapsamaktadır. Devletin bu konuda sahip olduğu yükümlülük, her bir olayın koşullarına bağlı olmak üzere, itfaiye, ambulans ve hatta ilgili olayın gerektirdiği durumlarda hava kurtarma hizmetlerinin sağlanması ve yaşamları tehlikede olanlara ulaştırılmasını kapsayabilecektir. Ayrıca, yaşam hakkını koruma pozitif yükümlülüğünün ihlal edilip edilmediği noktasında değerlendirme yapılırken öncelikli olarak bu konuda ihdas edilmiş yasal ve idari çerçevenin (mekanizmaların) yeterli olup olmadığı değerlendirilmeli, sonrasında ise mevcut mekanizmaların somut olayda etkili bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı değerlendirilmesine yer verilmelidir (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Furdik/Slovakya*, B. No: 42994/05, 2/12/2008).

61. Başvurucuların yakınları yıkılan enerji nakil hattı direğine müdahale için giderken kullandıkları deniz bisikletinin alabora olması sonucu suya düşmüşler ve yaklaşık bir saat yirmi dakika suda kurtarılmayı beklemişler ve kendilerine ulaşamayınca suda kaybolmuşlardır. Başvuru konusu olayda meydana gelen kaza olaya müdahale konusunda yetkili makamlara bildirilmiş olduğu için kazazedelerin hayatlarını korumak adına gerekli kurtarma faaliyetlerinin yürütülmesi Anayasa'nın 17. maddesi açısından devletin pozitif yükümlülükleri kapsamında yer almaktadır.

62. Başvurucular yakınları uzun süre suda beklemelerine rağmen kurtarma ekiplerinin zamanında gelmediği için yaşamı koruma yükümlülüğünün ihlal edildiğini ileri sürmektedirler.

63. Bakanlık görüşünde, İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığının ön inceleme raporunda, ilgili evrak, resmi kayıtlar, tutanak ve kamera kayıtları ile suç isnat edilen her bir kişi hakkında neden sorumluluk isnat edilemeyeceği ile ilgili ayrıntılı açıklamalara yer verildiği, somut olayda, olayın haber alınmasından itibaren yetkililerin olay yerine varış için hemen gerekli hazırlıklara başladıkları ve olay yerine vardıkları ancak göletin bulunduğu alan, gerekli teçhizat ve personelin bir araya getirilmesi itibarıyla bunun biraz zaman aldığı, olay yerine varış sonrasında da gerekli arama kurtarma işlerine başlanıldığı ancak havanın karanlık olması, göletin fiziki şartları ile buzla kaplı olmasının arama kurtarma faaliyetlerini güçleştirdiği, ertesi günlerde yapılan arama çalışmalarında işçilerin cesetlerine ulaşıldığı ve işçilere müdahale süresinin onların gölette buzlara tutunarak hayatta kalmaya çabaladıkları süreye yetmediği değerlendirilmiştir.

64. Başvuru konusu olayda başvurucunun arama kurtarma faaliyetleri açısından mevcut yasal ve idari çerçevenin eksikliğine ilişkin bir iddia ileri sürmediği görülmektedir. Yaşamı koruma yükümlülüğü kapsamında başvuru konusu olayda bir ihlale neden olduğu sonucu çıkarılabilecek ve Anayasa Mahkemesi tarafından resen gözetilmesi gereken bir eksiklik de bulunmamaktadır. Bu durumda sadece mevcut mekanizmaların gerçekleşen olayda etkili bir şekilde kullanılıp kullanılmadığı incelemesi yapılarak yaşam hakkının pozitif yükümlülükler bakımından ihlali iddiaları konusunda karar verilmesi gerekir.

65. Devletin yaşam hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülükler uyarınca doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmi bir soruşturma yürütme zorunluluğu da bulunmaktadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda, bunların sorumlulukları altında meydana gelen ölümler için hesap vermelerini sağlamaktır (B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 54). Ancak bu yükümlülük her olayda mutlaka ceza soruşturması yürütülmesini gerektirmemektedir. İhmal nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarında mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 59).

66. Bu kapsamda, acil yardım hizmetlerinden kaynaklanabilecek sorumluluğu ortaya koymaya elverişli olan ve uğranılan zararların tazmininin sağlanabilmesi gibi etkili bir şekilde kullanılabilen hukuk mahkemelerine başvuru hakkı bu yükümlülüğü karşılamak adına yeterli olabilir (benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Furdik/Slovakya*, B. No: 42994/05, 2/12/2008; *Byrzykowski/Polonya*, B. No: 11562/05, 27/6/2006, § 105).

67. Başvuru konusu olayda yaşanan ölümlerin kasıtlı bir eylem sonucu meydana gelmediği ortadadır. Bu durumda, kurtarma faaliyetleri konusunda yetkili olan kişilerin muhakeme hatasını veya dikkatsizliği aşan bir ihmalinin, yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen kendilerine verilen yetkileri göz ardı ederek olayda ortaya çıkan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almama gibi bir durumun bulunup bulunmadığına karar verilmesi gerekmektedir. Çünkü bu gibi durumlarda, bireyler kendi inisiyatifleriyle hangi hukuk yollarına başvurmuş olursa olsun, insanların hayatının tehlikeye girmesine neden olan kişiler aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması 17. maddenin ihlaline neden olabilir (B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 60-62).

68. Bu çerçevede, başvuru konusu olayda kurtarma faaliyetlerinin yürütülmesi konusunda görevli olan ve olay kendilerine bildirilen acil yardım ve kurtarma birimlerinin kendilerinden beklenen süre ve yeterlilikte olay mahalline ulaşmak için harekete geçip geçmediklerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu şekilde farkında oldukları ve yetkileri kapsamında önleyebilecekleri bir tehlikenin bulunup bulunmadığı ve bunun sonucunda da yaşam hakkı kapsamında yürütülmesi zorunlu soruşturma yöntemlerinin tespiti yapılabilecektir. Bu değerlendirmeleri yapabilmek için öncelikle başvuru konusu olayda kazanın gerçekleştiği koşulların ortaya konulması gerekmektedir.

69. Başvuru eki belgeler arasında yer alan ve olay nedeniyle Aşkale Cumhuriyet Başsavcılığının yürüttüğü 2012/176 sayılı hazırlık soruşturması kapsamında alınan tanık beyanları, hazırlanan iş kazası inceleme ve değerlendirme raporu ve Erzurum Valiliği Kriz Merkezi tarafından hazırlanan olayın gelişimine ilişkin ayrıntılı rapordan anlaşıldığı üzere, olayın gerçekleştiği koşullar ve yürütülen kurtarma faaliyetlerinin seyri aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir.

70. Başvurucuların yakınlarının devrilen enerji nakil hattı direğine ulaşmak için bindikleri deniz bisikleti kesin bir dakika verilememekle birlikte 18.00 sularında devrilmiş ve batmıştır. Gölet yüzeyi yer yer buzlarla kaplıdır ve içinden iki enerji nakil hattı geçmektedir. Teknisyenlerin iş güvenliğine ilişkin herhangi bir tedbir almadıkları ve üzerlerinde can yeleklerinin de bulunmadığı tespit edilmiştir. Güneşin batış saati resmi verilere göre 18.48'dir. Olaya müdahale için kaza yerine giden kişilerin beyanlarından deniz bisikletinin devrilmesi üzerine teknisyenlerden birinin su yüzeyinde tutunamadığı ve hemen gözden kaybolduğu, kalan dört kişinin üçünün bir yerde diğer birinin ayrı bir yerde su yüzeyinde kalmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. Saat 18.17'de olayı gören bir kişi tarafından 155 ve 112 no'lu telefonlara acil yardım çağrısında bulunulmuş, olay 18.21'de İl Jandarma Komutanlığına, 18.24'da Valilik Kriz Merkezine bildirilmiştir. 18.30'da İl Sivil Savunma Müdürlüğüne olay bildirilerek dalgıç ekibi ve kurtarma botu talep edilmiştir. Olay yerinin Erzurum İl merkezine uzaklığı yaklaşık 55 km.'dir. Erzurum il merkezinde bulunan arama kurtarma ekibinin teknik nedenlerle ikinci dalgıcın ekibe katılmasının beklenmesi sonucunda 18.55'te Aşkale'ye hareket ettiği ve 19.30'da olay mahalline ulaştığı tespiti yapılmıştır. Aşkale Jandarma Komutanının ifadesine göre 19.10'da suda ayrı duran şahıs, 19.20'de de diğer 3 şahıs suda kaybolmuş ve yapılan çağrılara karşılık vermemişlerdir. 18.39'da Valilik Kriz Merkezine olay yeri için hava ambulansı (helikopter) ihtiyacı olduğunun bildirildiği, nöbetçi doktorun olaydan haberdar olduklarını ancak gün batımı nedeniyle helikopterin havalanamayacağını ifade ettiği anlaşılmaktadır. 18.50'de Jandarma Bölge Komutanlığı aranarak helikopter ihtiyacı iletilendiği, anılan komutanlığın ellerinde bulunan helikopterin personel taşıma helikopteri olduğunu, kurtarma donanımı bulunmadığını, su yüzeyine yaklaşması halinde oluşturacağı basıncın kazazedelerin su yüzeyinde kalmalarını daha da zorlaştıracağını ifade ettiği, buna rağmen 20.15'de yola çıkan helikopterin 20.40'da Aşkale'ye ulaştığı ancak kaza yerine gitmediği bildirilmiştir. Valiliğin 19.45'de talebi üzerine T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının, Genelkurmay Başkanlığından kurtarma helikopteri görevlendirilmesini istediği, Malatya ilinden görevlendirilen kurtarma helikopterin saat 22.55'de olay mahalline ulaştığı anlaşılmaktadır.

71. Görüldüğü üzere, ilçede bulunan güvenlik güçlerinin olayın hemen ardından olay mahalline gittiği ancak buz tutmuş su içindeki kazazedelere ulaşamadığı, havadan müdahale için talep edilen il merkezinde bulunan hava ambulansının havanın kararması nedeniyle hareket edemediği tespit edilmiştir. Jandarma Bölge Komutanlığından talep edilen personel taşıma helikopterin de kurtarma tertibatı bulunmadığı, diğer yandan bu helikopterlerin içinde enerji nakil hatları bulunan gölete karanlıkta yaklaşımları tehlike arz edeceği için kurtarma faaliyetlerinde kullanılmalarının mümkün olmadığı belirtilmiştir. 18.30'da haber verilen Sivil Savunma Müdürlüğü kurtarma ekibi il merkezinde bulunması ve teknik olarak ikinci dalgıcın kurtarma ekibinde bulunması zorunluluğu nedeniyle olay yerine 19.30'da vardığı anlaşılmaktadır. Kurtarma botu ile su yüzeyinde arama yapılmaya çalışıldığı ancak su yüzeyinin buzlu, havanın karanlık olması ve arama işleminin tehlike arz etmesi nedeniyle arama faaliyetlerine son verildiği bildirilmiştir.

72. Bu bağlamda Anayasa'nın 17. maddesi kapsamındaki pozitif yükümlülükler, devlete yaşamı veya sağlığı tehlikeye giren kişilere belirli bir zaman dilimi içinde olay mahalline gelip kurtarma ve acil sağlık yardımı verilmesi zorunluluğu yükleyecek kadar genişletilemez. Hava kurtarma hizmetlerinin yerine getirilmesinde hava koşulları, bölgenin ulaşılabilirliği ve teknik zorunluluklar gibi çeşitli sınırlayıcı unsurlar böyle genel bir yükümlülüğün yerine getirilmesini zorlaştıracak ve sorumlular açısından üstesinden

gelemeyecekleri aşırı bir yük oluşturacaktır (benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Furdik / Slovakia (KK)*, B. No:42994/05, 02/12/2008).

73. Bu durumda soruşturma dosyasında yer alan belge ve bilgilerden, kurtarma faaliyetleri konusunda yetkili olan kişilerin olası sonuçların farkında olmalarına rağmen kendilerine verilen yetkileri göz ardı ederek harekete geçmedikleri sonucuna götürecek bir bulguya rastlanılmamıştır. Bu nedenle de başvuru konusu olayda acil yardım faaliyetlerinden sorumlu kişiler aleyhine ceza soruşturması yürütülme zorunluluğu olduğu söylenemez. Dolayısıyla etkili bir şekilde kullanılabilen hukuk ve idare mahkemelerine başvuru hakkı etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünü karşılamak adına yeterli olabilecektir (§ 66-67).

74. Nitekim ceza kanunları uyarınca suç oluşturmayan eylem ve ihmallere karşı kusura ve hatta kusursuz sorumluluğa dayalı olarak, Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrası uyarınca idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış, 2577 sayılı Kanun ile 6098 sayılı Kanun'un yukarıda yer verilen (§ 29-30) hükümleri ile hukuk ve idare mahkemeleri önünde uğranılan zararları tazmin yolları düzenlenmiştir. Başvuru konusu olayda cezai sorumluluğun tespiti için ilgili hukuk yoluna başvuran ancak sonuç alamayan başvuru sahipleri açısından da değinilen hukuki ve idari kanun yollarına başvurma imkânları bulunmaktadır.

75. Yaşam hakkına ilişkin bir ihlal söz konusu ise bu ihlalin giderilmesi öncelikle idari makamların ve derece mahkemelerinin yükümlülüğü altındadır. Başvuru sahipleri olayda ihmali olduğunu ileri sürdüğü yetkililer hakkında suç duyurusunda bulunarak ceza soruşturması açılması talebinde bulunmuş olmakla birlikte, yetkililerin idari ve hukuki sorumluluklarına ilişkin herhangi bir kanun yoluna başvurmadıkları görülmektedir. Bu nedenle, yürütülen kurtarma ve acil yardım hizmetleri açısından ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olduğundan söz edilemeyecektir. Bu durumda, başvuru konusu olayda kurtarma faaliyetleri açısından devletin yaşam hakkı kapsamında sahip olduğu pozitif yükümlülüklerin maddi boyutunun, yani elindeki tüm imkânları kullanarak yaşam hakkını korumak için ihdas edilmiş yasal ve idari tedbirlerin gereği gibi uygulanıp uygulanmadığının Anayasa Mahkemesince bu aşamada incelenmesi ve bu konuda karar verilmesi mümkün değildir.

76. Açıklanan nedenlerle, kurtarma faaliyetlerinin zamanında yürütülmemesi suretiyle yaşam hakkının ihlali iddialarının "*başvuru yollarının tüketilmemiş olması*" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

iv. Kurtarma Faaliyetlerinin Yürütülmesinden Sorumlu Olanların Etkili Bir Şekilde Soruşturulmadığı İddiası

77. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülüklerin etkili soruşturma yürütme boyutu açısından kesinleşmiş olan ceza soruşturması işlemleri nedeniyle yaşam hakkının ihlal edilip edilmediği hususunda Anayasa Mahkemesi tarafından bir karar verilmesine engel bulunmamaktadır.

78. Bununla birlikte, yukarıda yer verilen kazanın gerçekleştiği koşullar ve yürütülen kurtarma faaliyetlerinin seyri dikkate alındığında, kurtarma faaliyetleri konusunda yetkili kişilerin olası sonuçların farkında olmalarına rağmen kendilerine verilen yetkileri göz ardı ederek, başvuru konusu olayın meydana gelmesine engel olmak için gerekli ve yeterli önlemleri almadıkları söylenemeyecektir (§ 70-73). Yaşam hakkının ihlaline kasten

sebebiyet verilmediği durumlarda “*etkili bir yargısal sistem kurma*” yönündeki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza davası açılmasını gerektirmemesi nedeniyle yaşam hakkı kapsamında olayın yine sadece bu boyutu açısından insanların hayatının tehlikeye girmesine neden olduğu ileri sürülen kişiler aleyhine görevi ihmal suçlamasında bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmamasınının 17. maddenin ihlaline yol açtığından söz edilemeyecektir (§ 66-67).

79. Başvuru konusu olayda yaşam hakkı kapsamında sorumlu olabileceği ileri sürülen kişiler hakkında mutlaka ceza sorumluluğunun tespitine yönelik bir soruşturmanın yürütülmesi gerekliliği bulunmamakla birlikte, yaşanan iş kazasının sonuçlarının oldukça vahim olması, olayın gerçekleşme nedenlerinin tespitinin çok yönlü bir araştırmayı gerektirmesi ve ileri sürülen ciddi şikâyetler üzerine, Aşkale Cumhuriyet Savcılığı tarafından derhal soruşturma başlatıldığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda soruşturma sürecine bakıldığında, Aşkale Cumhuriyet Savcılığı tarafından yaşanan kazadan sorumlu olduğu ileri sürülen diğer kişilerin yanı sıra, kurtarma faaliyetlerinin yürütülmesinde sorumlu olanlar hakkında da görevi kötüye kullanma suçuna ilişkin derhal hazırlık soruşturması başlatıldığı, sonrasında 4483 sayılı Kanun hükümleri uyarınca soruşturma dosyasının Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiği, anılan Başsavcılığın ön inceleme istemiyle dosyayı İçişleri Bakanlığına gönderdiği ve soruşturma izni talep edildiği, İçişleri Bakanlığı tarafından arama kurtarma faaliyetlerinde ihmali olduğu iddia edilen kişiler yönünden durumları tek tek ele alınarak, haklarında soruşturma izni verilmemesine kararının verildiği görülmüştür. Başvurucular bu karara karşı Danıştay’a itiraz etmiş, başvurucuların itirazı üzerine Danıştay Birinci Dairesi dosyadaki ön inceleme raporu ve eki belgelere göre ilgililere isnat edilen eylemin, haklarında soruşturma yapılmasını gerektirecek nitelikte bulunmadığından bahisle, soruşturma izni verilmemesine dair yetkili merci kararına yapılan itirazı reddetmiştir. 4483 sayılı Kanun’un konu hakkındaki hükümleri göz önünde bulundurulduğunda, yürütülen soruşturmanın yetersiz olduğunu ortaya koyacak bir eksiklik veya soruşturmayı yürüten yetkililere yüklenilebilecek ihmali bir davranış bulunmamaktadır.

80. Başvurucular bu kapsamda İçişleri Bakanlığı’nın soruşturma izni verilmemesine dair kararına karşı yaptıkları itirazın Danıştay Birinci Dairesi tarafından gerekçesiz olarak reddedildiğini ve bu durumun mahkemelerin her türlü kararının gerekçeli olması gerektiği hükmünü taşıyan Anayasa’nın 141. maddesi ile adil yargılanma hakkına aykırılık teşkil ettiğini ileri sürmüşlerdir. Başvurucuların bu iddialarının da yaşam hakkı kapsamında yürütülen soruşturmanın etkililiği incelenirken değerlendirilmesi gerekmektedir.

81. Temyiz veya itiraz mercilerinin kararlarının tamamen gerekçeli olması zorunlu değildir. İtiraz merciinin soruşturmayı yürüten adli veya idari makamın kararıyla aynı fikirde olması ve bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da basit bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus, itiraz merciinin bir şekilde itirazda dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, adli veya idari merciin soruşturma iznine ilişkin kararını inceleyerek itirazda yer alan talebi reddettiğini veya kabul ettiğini göstermesidir (B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 50).

82. Somut olayda, İçişleri Bakanlığının il valisi ve diğer yerel idareciler hakkında görevi kötüye kullanma suçu açısından soruşturma izni verilmemesi yönündeki kararı, müşteki durumundaki başvurucuların itirazı üzerine Danıştay Birinci Dairesi tarafından incelenmiş ve dosyadaki ön inceleme raporu ve eki belgelere göre ilgililere isnat edilen eylemin, haklarında soruşturma yapılmasını gerektirecek nitelikte bulunmadığından bahisle adı geçenler hakkında soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı yapılan itirazın reddine karar verilmiştir. Başvurucuların itirazınının Danıştay Birinci Dairesi tarafından reddi

kararında, suça konu olayın gerçekleştiği koşulları ve tek tek yetkililere hangi nedenlerle sorumluluk yüklenemeyeceğini ayrıntılı olarak açıklayan “ön inceleme raporu” ve eklerine atıf yapması nedeniyle bu kararın gereksiz olduğundan söz edilemez.

83. Öte yandan, yaşam hakkı kapsamında yürütülmesi gereken ceza soruşturmalarının amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında varsa sorumluları ve sorumluluklarını tespit etmek üzere adalet önüne çıkarılmalarını sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil, uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi hükümleri başvuruçulara üçüncü tarafları belirli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı verdiği, tüm yargılamaların mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma yükümlülüğü verdiği anlamına gelmemektedir (B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 56). Dolayısıyla, kişinin yaşam hakkının korunması kapsamında yürütülen ceza soruşturmasının etkisiz olduğuna ilişkin bir sonuca varılmasını gerektirecek bir husus tespit edilememiştir.

84. Açıklanan nedenlerle, kişilerin yaşam hakkının korunması kapsamında yürütülen soruşturmanın etkisiz olduğu şeklinde bir sonuca varılmasını gerektirecek bir husus tespit edilememiştir.

2. Anayasa'nın 36. ve 40. Maddelerinin İhlal Edildiği İddiası

85. Başvuruçular, ayrıca Aşkale Başsavcılığı tarafından kurtarma faaliyetlerinin yürütülmesinde yetkili olan kişiler hakkında talep edilen soruşturma izninin İçişleri Bakanlığı tarafından verilmediğini, bu şekilde sorumlular hakkında etkili ve erken bir soruşturma yapılması yükümlülüğünün yerine getirilmediğini, memur yargılamasında öngörülen mecburi idari soruşturma sebebiyle olayın sorumluları hakkında etkili ve etkin başvuru yapma haklarının ellerinden alındığını ve bu durumun Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan "*hak arama hürriyeti*" ile "*adil yargılanma hakkı*"na, 40. maddesinde yer alan "*temel hak ve hürriyetlerin korunmasını isteme hakkı*"na ve AİHS'nin 6 ve 13. maddelerine aykırılık teşkil ettiğini ileri sürmüştür.

86. Bakanlık görüşünde, başvuruçuların bu iddialarına yönelik herhangi bir değerlendirme yer almamaktadır.

87. Anayasa'nın "*Hak arama hürriyeti*" başlıklı 36. maddesi şöyledir:

“Herkes, meşrû vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma (Değişik ibare: 3.10.2001-4709/14 md.) ile adil yargılanma hakkına sahiptir.

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınamaz.”

88. AİHS'de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifasıyla görevli kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahip olduğunu hükme bağlayan AİHS'nin 13. maddesinin asıl karşılığı olan Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin korunması*" başlıklı 40. maddesi şöyledir:

“Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlâl edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir.

(Ek fıkra: 3.10.2001-4709/16 md.)Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.

Kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.”

89. Yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu “*etkili bir yargısal sistem kurma*” yönündeki usul yükümlülüğü çerçevesinde, başvuru konusu olaya ilişkin, mağdurlara hukuki ve idari başvuru yollarının yanı sıra, sorumluların belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir ceza soruşturması yürütülmesi zorunluluğu bulunup bulunmadığına ilişkin değerlendirmeler yapılırken, başvuru konusu ölüm olayının özel niteliği gereği böyle bir zorunluluğun bulunmadığı, bununla birlikte kurtarma faaliyetlerinin yürütülmesinden sorumlu olanlar hakkında yürütülen ceza soruşturmasında yürürlükteki mevzuat çerçevesinde yaşam hakkının ihlaline neden olabilecek herhangi bir eksiklik veya ihmalin bulunmadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle, başvurucuların “*hak arama hürriyeti*” ile “*temel hak ve hürriyetlerin korunmasını isteme hakkı*”nın ihlaline ilişkin aynı doğrultudaki iddialarının ayrıca Anayasa’nın 36. ve 40. maddesi bağlamında yeniden incelenmesine gerek görülmemiştir.

V. HÜKÜM

Açıklanan nedenlerle;

A. Başvuruda olayda yaşamını yitiren kişilerin yakınları tarafından ileri sürülen Anayasa’nın 17. maddesinin ihlaline ilişkin şikâyetlerinin, devletin yaşam hakkı kapsamında sahip olduğu soruşturma yükümlülüğü açısından KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Başvurucuların devletin yaşam hakkını koruma yükümlülüğünün yerine getirilmediği yönündeki diğer iddialarının “*başvuru yollarının tüketilmemiş olması*” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. Başvurucuların sorumlular hakkında etkili bir soruşturma yürütülmemesi nedeniyle Anayasa’nın 36. ve 40. maddelerinin ihlaline ilişkin şikâyetlerinin ayrıca İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Yargılama giderinin başvurucuların üzerine bırakılmasına,

4/12/2013 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Serruh KALELİ

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Zühtü ARSLAN